

jo: kruh da moč! Ktera je resnična? Vsaka po svojim: vino res človeka razveseli in pokrepča; vonder brez kruha bo malo teknilo, se še ne bo lahko pilo; veliko ljudi pa, ki vina malo pijó ali celo nič, so pa močnejši korenjaki, ko semtertje vinopivci. Pa za letó naj ne bo z nikomur prepira. To pa vonder je žalostno, de kér v vino toliko se zanašajo, kjer je domá, večkrat z njim si škodo napravijo ne le po nezmernosti, ampak posébnó v boleznih. Bodi si bolezin še takó huda in vročinska: „le vino pij, bo gotovo boljši“, mu pravijo. In bolnik, če ravno se mu ne poljubi, kér natora sama se zoperstavi in kaže de ni za-njo, se vonder sili — bolézin pa huji postane, in še smert pernèse. Dobro vedó, de voda še v čevlje ni dóbra; pazabijo pa, de vsak sod vina ne derží, in de ni vsak meh dober za-nj, in torej tudi ne vsak želodec. Verjemite, ljubi kmetje, saj nekoliko svetovanju zdravnikov; saj vonder ni vsaka njih beseda napačna.

Pravijo tudi: Vino nam da denár! Res, de ga da, pa včasih več drugim, kakor delovnimu kmétu. Koliko truda vonder vinograd potrebuje! kakó po redkim se z dobrim pridélkam obnèse! koliko vina zastónj potéče, kér ga že vsaka plevica, ki jo kmet najme, hoče piti! Takó se v zadnje ne dóbi vselej toliko denarja iz njega. Pa zató naj ne bo prepira. Drugo pa je huji. Ubožni kmetič, kér se na vino zanaša, vzame v potrebi, ali še brez potrebe, per bogatincu dnarja na posodbo, rekoč, de bo z moštam plačal. Posojevavec, ki se tukej imenuje namoštNIK, v jesén pride, pipo ali cev nastavi, in toči, dokler se njemu zdi, in ceno vina vzame, kakor sam hoče; ubogi vinorednik pa ne vé, ne koliko je dolžán; ne koliko je plačal; le vina mu malo ostane, in morebiti mu v zadnje še vinograd prodajo. Ne bodite neusmiljeni, kateri ste bolj premožni, ne krivični; vi reveži pa tudi bolj rajtajte in prevdarite, in si bolj po pameti pomagajte. P.H.

Avstrijanska obertniska razstava.

(Nadalje.)

Največ se znajde razno izdelane železnine, ki jo je okoli 300 rokodelcov poslalo, med katero se posebno velike mašine, dva lepa izdelana parovoza (locomotiv) iz cesarske fabrike in druge reči vidijo; tudi se dobé orala (drevesa) cele iz železa, ki so tako pripravne in lahke, de bi zaslužile našim poljodelcam priporočene biti; potem je pa tudi dovelj rokodel iz volne, pavole, iz prediva in svile; vsake baže sukna, platna, mnogobarvni praprogi (Teppiche); dovelj je mnogo-verstnih izdelkov iz stekla (glaža), ki so na več krajih na ogled postavljene in takó z svojo ličnostjo, svitlobo in živimi barvami celo razstavo ozalšujejo; dovelj je usnja, mašin, muzičniga, matematiškiga in kemijskiga orodja. Naša namera ni, celo razstavo na tanjko popisati; kolikor jih je pa iz vsih dežel avstrijanskiga cesarstva do 20. Velkitravna poslalo, pokaže sledeči pregled: iz zgorne in spodne Avstrije 1102, iz Lombarške in Beneške dežele 68, iz Štajerske 67, iz Tirolske 56, iz Ogerske 38, iz Sedemgraške 14, iz Česke 206, iz Moravske in Šlezke 115, iz Ilirske 41, iz Galicije 15, iz Granice 6, iz Dalmacije 6. Splohni znesik 1734. Iz tega se vidi, de je naše kraljestvo Ilirija le malo poslalo in iz teh 41 je samó 10 Krajncov. Kakó, de niso Slovenci serčniga nagovora Novic poslušali? in de je posebno iz tistih, ki so na zadnih razstavah v Celovcu, Gradcu in v Ljubljani

zlate, sreberne, bronaste svetinje ali pa pohvalne pisma zadobili, jih tako malo svoje počastene izdelke v red občno-avstrijanskiga blaga postavilo? Bodi nemarnost, bodi ponižnost v temu kriva, obé ste lastnemu dobičku rokodelcov, časti Slovenje in celimu Cesarstvu v škodo. Preljubi Slovenci! časi so se premenili, posebno pa je devetnajsto stoletje čisto novo podobo življenja in ljudskiga gibanja seboj prineslo; zdej veljá drugi skok! Dušne orodja, um in pamet v današnjih časih slovó: z temi se življenje ozalša, njegove težave polajšajo in priroda (natora) primore, človeškim potrebam služiti. Živali znajo danes to, kar so pod Adamovim gospodarstvom znale; človek pa zmiram naprej gré, in tistiga na zemlji ni, ki bi mu rekel: „do tlè, in ne naprej!“ Kdor pa z to derečo reko ne plane, na samotnih otokih žalosten zastaja. Zatorej, ljubi Slovenci! ki imate pod varstvom visokiga Nadvojvoda Joana obertnisko družtvo, kmetijsko družbo, ki imate za srečo in blaženost domovine vnete rojake; ki vam je lepa zarja izobraženja v „Novicah“ zasijala, ktere vam moči prirode razlagajo, vzroke zastale obertnosti razodevajo, ktere vam sredstva ponujajo in pokažejo stan svoj poboljšati, bodi v boljšim obnašanju s predivam, ali v sviloreji, ali v bolj primernim oskerbovanju sadja, vina, živine i. t. d. ne pustite vse te zlate svete biti glas vpijočiga v pušavi; ampak pazite in slušajte, de bode vsaka k vašimu pridu izrečena beseda naših Novic na rodovitno zemljo padla in tako stoverstni sad doprinesla! — Ali čas je, se zopet k razstavi obrniti.

(Konec sledí.)

Pogovor

kmetifhkgiga ozheta s svojim naravoflovja suzhenim linam, v mezu Roshnizvetu.

Š. Šlifhati je, de je v nekterih krajih she tozha pobila.

O. Šo fe she ljudje kaj samerili zopernim babam, de fo fe nad njimi rasnofile.

Š. Ali imate tudi vi fhe to babjo véro, de zopernize tozho delajo?

O. Nikoli fhe nifim drusiga miflil.

Š. Od kod pa véfte, de zopernize tozho delajo? Ali vaf morebiti vafhi duhovni uzheniki takó uzhé?

O. Nafhi gospodje naf tega ne uzhé; marvezh smirej pravijo in fhe zló pridigvajo, de zoperniz ni; pa le teshko jim to verjamemo.

Š. Sakaj pa ne?

O. Sató, kér miflimo, de nam v ti rezhi nozhejo refnize povedati. Šaj fe bojè fholarji v ofmi fholi, ktero fim she vezhkrat flifhal zherno fholo imenovati, uzhé zopernije, pa tudi obljubijo, nizh od tega ne povedati.

Š. Kdo vam je pa to neumnost povédal? Šaj fim vender tudi bil v ofmi fholi, pa nizh ne vém od zopernije, in nikoli fe je nifmo uzhili. Uzhili fmo fe le tifte postave, po kterih natora v svojih delih ravná, in kakó fe njene dela sposnati in raslagati samorejo, med drusimi tudi, kakó de fe naredi tozha, pa ne, de jo narejajo zoperne babe. Tudi vafhi uzheniki se nifo drugazhi uzhili in tudi vaf drugazhi uzhiti ne morejo. Ako bi drugazhi uzhili, bi vaf goljufali, kar fe od njih ne fme mifliti.

O. Ako ni zoperniz, de bi delale tozho; sakaj pa oblakam fhreljajo, kader fe napravlja k hudimu vremenu? ali ne sató, de zopernize odganjajo?

Š. Oblakam šteljajo le priprosti, neumni, svojeglavi, vrashni ljudje nekterih krajev, kateri rajši pošlufajo neumne fleparje, kakor pa pametne uzehnike. — Marfikteri tudi sato šteljajo, de druge neumneshe oflepé, de bi jih kaj bolj obrajtali, modrijane imenovali, in de bi jim dali kako plazhilo sa to delo.

O. Šlifhal fim, de fo s štelam she kaki zhé-velj, kako pezhó, ruto ali kof kakiga oblazhila is oblakov isbili. Janes! od kod fo pa te rezhi, ako nifo od zoperniz?

Š. O, ljubi ozhe! koliko rezhi se flifhi, ki fo slagane! Pa zhe fe tudi kdaj kaj takiga naméri, vihar, ki je vezhidel pri hudim vremenu, sanese take rezhi v srak, ktere v tistim kraju padejo na tla, kjer se šrela, in vrashni ljudje miflijo, de pridejo od zoperniz.

O. Tudi lafé fe vezhkrat najdejo v tozhi, od kod pa ti v njo pridejo, zhe ne od zoperniz, ktere jo delajo?

Š. Tudi lafé veter sanese v oblake, kateri k tozhi primersnejo, in fe v nji najdejo.

O. Ali fe ne svoni tudi oblakam sató, de bi fe zopernize odgnale, sakaj svonenja fe neki možno bojé?

Š. Ozhe! to je velika smota in fhkodljiva vrasha; sakaj svonovi fo napravljeni in pošvezheni, de fe s njimi vabi k boshji flushbi, de fe opominja k molitvi in de fe v kaki potrebi in fili klizhe na pomozh — ne pa, de bi fe preganjale zopernize, ki jih ni.

O. Pri naf pa nashenemo zerkovnika, de mora svoniti oblakam, ali pa mu ne damo bére.

Š. Ali pa fhe nikoli ni pobila tozha, kader je svonil oblakam?

O. Nam je pobila, ja; pa vender ne tolikokrat, kakor pa bi bila, ko bi ne bil svonil; fizer bi nam pobila vfako leto, ali fhe morebiti v letu vezhkrat.

Š. Zhe svonenje odganja zopernize in varva pred tozho; sakaj jih pa ne odshene vfakikrat, kader svoni? Ali imajo mar svonovi vzhasi vezhi mozh, ko drugikrat? Ali fo morebiti babe vzhasi bolj terdovratne, ko drugikrat? Ali tozha vfako leto pobije v tistih krajih, kér ne svonijo oblakam? Dajte mi odgovor na te vprafhanja! — Ali ni tedaj neumno in hudobno zerkovnika k temu filiti in mu fhe béro saperati?

O. Ako svonenje nizh ne pomaga, pa vunder tudi ne fhkodje nizh; satorej naj fe svoni po navadi.

Š. Vfelej tako svonenje vezh fhkodje, ko pa pomaga. Svonovi fe s takim terbofanjem pošhkodvajo in pred zhasam ubijejo; je treba druge napraviti, ki dofti veljajo. Vezhkrat fe je she tudi primerilo, de je trefhilo v svonik in de je ubilo tistiga, kateri je svonil. S takim svonenjem fe fkasuje nepokorfina duhovfki in deshelfki gosposki, ktere to prepovedujejo, in ravno savoljo te nepokorfine bi lahko Bog sa kasen (fhtrafingo) pošlal tozho takim svojeglavzam.

O. Ko bi po tvojim bilo, bi fe nikoli ne smelo svoniti oblakam.

Š. Po zefarfkih poštavah dovoljeno in od zerkve poterjeno je, nekoliko pošvoniti, kader fe napravlja k hudimu vremenu, pa ne odganjati zopernize, ampak le snamnje dati, de bi s sdrusheno molitvijo Bogá profili sa odvernjenje nefrezhe.

O. Pri vřim tvojim modrovanju ti fhe vunder ne verjamem, de ni zoperniz.

Š. Kdo je vřigamogozhni vladar vřiga fvetá?

O. Kdo drugi, ko Bog?

Š. Ali bi fe pa Bog samogel imenovati vladar fvetá, zhe bi zopernize samogle ljudem fhkodovati, kakor bi hotle, in s tozho pokonzhati to, kar jim je Bog namenil dati? Ali bi po tem takim ne bile babe zhes Bogá in mogozhnifhi, kot on? Kteri pametni zhlovek pa samore mifliti kaj taziga od Bogá, in ga pod oblast bab staviti?

O. Zhe tedej ni zoperniz, kdo pa dela tozho?

Š. Tozha fe s boshjim pripufhenjem fama naredí, kader desh v sraku smersne in smersnjen na tla pade.

O. Kako pa je to, de desh vzhasi v sraku smersne?

Š. To fe sgodí, kader mersla burja ali mersel fever (kterih eden gotovo piha, kader tozha bije) takó možno srak rasmrasi, de deshevne kaplje smersnejo v tozho; takó smersnjene s možho padajo na semljo, pokonzhajo shita, selifha, fadje, in mi pravimo, de je tozha pobila.

O. Tega ne tajim, de burja ali fever ne piha, kader tozha bije; tode de bi po leti smersvalo, to mi ne gré v glavo.

Š. Vifoko v sraku je smirej mersleje, ko pa pri tleh, kar nam sprizhuje sneg na vřfokih hribih, kateri fe tudi po letu ne rastaja. Zhe ta she fam na febi hladan srak fhe burja ali fever ras-hladí, takó mersel poštane, de v njim deshevne kaplje smersnejo in ko tozha doli padajo. Glejte! to je sazhetik tozhe!

O. Spet fi me premagal in mi danes zopernize — is glave sbil.

J. Jashirk.

3. odgovor na vprašanje:

kakó se dajo mravljinca od dreves odgnati?

Pri besedi Vas primemo, Vi vprařavci! in cekin je naš! — polastiti se ga pa nečemo, marveč mu še eniga pridružimo, in z dvema rumenjaka ma se bo dalo še kaj boljiga doseči, ko mravljinca od dreves odgnati. Kdor jo bo nar lepši po fantovsko zapel „Slovó slovenskokmetiřkiga, v vojařki stan poklicaniga mladenčá“ in jo bo do konca leta v Novicah oznanil, naj oba cekina prejme, med mnogimi, ki se bodo oglasili — po razsojenju častitiga vredništva.

Ta je lepa! marsikteri poreče, z cekinam obrača, predenj ga je zaslužil! — Počasí prijatli, cekin je naš, in ko bi ne bil še naš, bi ga nam mravljinčna nedolžnost in neškodljivost pomagala zaslužiti.

Mravljinca, prava podoba zedinjenih in práv priljudnih družin, izgled marljiviga in nevtrudljiviga prizadevanja, ne hodijo na drevje iz družiga namena, ko živeža iskat. Leté snažne in čverste živalice, ki se na potih srečvaje vselej pozdravljajo, nar raji živé od mesá in kake sladine. Ko kaka zmed njih kaj več taciga najde, tó berž sesticam — pa ne po slovensko ampak po mravljinško — pové, de tudi one pridejo, od tega jedó, in naj beržer tudi domu znařajo. Če postaviř, kamor si koli bodi iz poti kako govéjo kóst, in mravljinca poiřčeř in ga na-njo deneř, bo, kakor hitro se najé, pót na dom našel, kmalo pótém celo trumo svoje družine na to — v spominu dobro ohranjeno — mesto pripeljal, in od njih doma do kostí bo cela nepretergana procesija nastavljena. Takó tudi na deželi, kjer so bližer hiř, če pride sam mravljinca v hiřo do cukra, hitro se bo cela versta do njega gori in doli gredočih naredila.

Čbelarji terdijo, de pádajo medene rôse. Ko